

ЗВІТ

**ректора Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
професора В. С. Бакірова про роботу в 2012 році**

25 грудня 2012 року

Вельмишановні делегати конференції!

Відповідно до положень Статуту університету пропоную Вашій увазі звіт про роботу в поточному році. Дозвольте зупинитися на основних результатах роботи ректора, керівництва університету, його основних підрозділів.

Уся робота була спрямована на виконання завдань, сформульованих у Програмі розвитку університету на 2010-2020 роки. Головною метою розвитку університету на звітний період визначено розкриття дослідницького потенціалу наукової діяльності та максимальне наближення до основних характеристик університету світового класу.

У центрі уваги – такі напрями діяльності:

- забезпечення високої якості навчального процесу, впровадження прогресивних форм і методик вищої освіти;
- підвищення результативності фундаментальних і прикладних наукових досліджень, розвиток інноваційної діяльності, комерціалізація результатів наукових досліджень;
- подальша інтеграція у європейський та світовий науково-освітній простір;
- соціальний захист і соціальна підтримка викладачів та студентів;
- забезпечення фінансової стійкості університету.

У 2012 році відбувався подальший поступ університету на головних напрямках діяльності: зміцнювався кадровий потенціал, вдосконалювалися зміст та форми організації навчального процесу, проводилися фундаментальні та прикладні наукові дослідження, відбувалася соціальна підтримка працівників і студентів, розвивалося студентське самоврядування, розширювалася географія міжнародного співробітництва. Протягом року в університеті відбулися численні наукові конференції, спортивні, культурно-просвітницькі заходи.

Продовжувала зростати кількість акредитованих і ліцензованих напрямів і спеціальностей підготовки фахівців.

У рейтингу ВНЗ України за 2012 рік, визначеному Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, університет посів друге місце у групі класичних університетів, поступившись Київському національному університету імені Тараса Шевченка.

Четвертий рік поспіль університет утримує третє місце в рейтингу українських ВНЗ „Топ-200 Україна”, що визначається кафедрою ЮНЕСКО.

За даними наукометричної і реферативної бази Scopus, університет зберігає третю позицію серед українських організацій та посів другу позицію серед ВНЗ України.

За даними University Ranking by Academic Performance (Технічний університет Середнього Сходу, Туреччина) університет на 1373 місці серед університетів світу (у 2010 році – 1415, у 2011 році – 1380). Він є кращим з українських університетів та посідає 7-му позицію серед усіх ВНЗ на пострадянському просторі.

Відповідно до рейтингу Scimago Institutions Rankings за 2011 рік, університет на 1506 місці серед 3000 світових організацій, що ведуть наукові дослідження, включаючи національні академії наук, університети, агентства тощо. Він знаходиться на 76-й позиції серед установ Східної Європи.

Кадри

Одним з пріоритетних завдань було надійне кадрове забезпечення навчально-виховного процесу та наукових досліджень в університеті.

На початок 2012/2013 навчального року в університеті працювали 1676 викладачів, з них 1305 – штатних. Серед штатних викладачів – 2 академіки НАН України, 4 члени-кореспонденти НАН України, 198 докторів наук і 702 кандидати наук. Загальна кількість штатних докторів наук університету становила 216 осіб, а всього у навчальному процесі та наукових дослідженнях

брали участь (з урахуванням сумісників) 303 доктори наук. Серед науково-педагогічних працівників 68 % мають наукові ступені та вчені звання.

Приємно відзначити, що у 2012 році 21 співробітник університету успішно захистив докторські дисертації. Кандидатські дисертації захистили 47 співробітників та аспірантів. 5 осіб отримали вчене звання професора.

Проводилася робота з підвищення кваліфікації викладачів. Протягом минулого навчального року 156 викладачів пройшли стажування (у 2011 році – 135). Крім того, 40 викладачів медичного факультету підвищили кваліфікацію на курсах з питань дидактики у Харківській медичній академії післядипломної освіти. Центром післядипломної освіти разом із факультетом комп'ютерних наук проведено підвищення кваліфікації 46 співробітників університету з використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі за двома рівнями. Продовжила роботу школа педагогічної майстерності для науково-педагогічних працівників, які мають стаж роботи до 10 років. У 2012 році за названою програмою навчалися 80 викладачів.

Проте, у стані кадрового потенціалу є і проблеми. Середній вік науково-педагогічних працівників університету у 2011/2012 навчальному році збільшився на 2 роки, а порівняно з 2009/2010 навчальним роком – на 4 роки і складає 52 роки. На факультетах радіофізичному, фізичному, геолого-географічному, фізико-технічному пенсійного віку досягли більше половини викладачів. При цьому у 2011/2012 навчальному році знов, як і роком раніше, зменшилася (з 415 до 379 осіб) кількість штатних науково-педагогічних працівників віком до 40 років. Їхня частка складає 28% (трьома роками раніше – 35%).

Керівництво університету протягом року здійснювало заходи щодо активізації професійної діяльності науково-педагогічних працівників та оптимізації кадрового потенціалу науково-педагогічних працівників університету. За підсумками минулого навчального року були визначені індивідуальні рейтинги штатних викладачів. Результати визначення рейтингів обговорювалися на засіданнях кафедр та вчених рад факультетів. Були

розроблені і затверджені нові кадрові паспорти кафедр на 2012–2017 роки. Зміст кадрових паспортів та заходи щодо оптимізації кадрового забезпечення навчального процесу і наукових досліджень були розглянуті на засіданні ректорату 24 травня 2012 р. Стан кадрового потенціалу та заходи з його оптимізації розглядалися Ученою радою університету на засіданні 23 березня 2012 р. У зв'язку зі зменшенням набору студентів у 2011/2012 навчальному році, відкриттям підготовки фахівців за новими напрямками та спеціальностями, порушенням балансу між факультетами щодо нормативів чисельності науково-педагогічних працівників, визначених постановою Кабінету Міністрів України, і кількістю фактично зайнятих посад адміністрація університету і факультетів здійснила заходи щодо приведення чисельності науково-педагогічних працівників механіко-математичного, фізичного, фізико-технічного і радіофізичного факультетів у відповідність до встановлених нормативів та вимог оптимізації структури університету. Особлива увага при цьому приділялася збереженню і розвитку наукових шкіл університету, створенню умов для підтримки талановитої наукової молоді. Слід відзначити, що на згаданих факультетах, окрім фізико-технічного, все ще зберігається понаднормова кількість ставок науково-педагогічних працівників, на виплату заробітної плати яким університет щорічно витрачає понад 1 млн. грн.

Організація навчального процесу

У 2012 році збільшився обсяг підготовки фахівців, розширився перелік напрямів і спеціальностей їх підготовки, розвивалися та вдосконалювалися організаційні форми навчального процесу.

Підготовка фахівців проводиться за 40 напрямками та 62 спеціальностями.

У 2012/2013 навчальному році в університеті навчаються 14220 студентів і слухачів підготовчого відділення, 465 аспірантів і докторантів. За кошти фізичних і юридичних осіб навчаються 5833 студента - громадянина України (44,1 % від загальної кількості).

Серед студентів 11242 громадянина України, 2978 іноземних студентів та слухачів з 58 країн світу. Кількість іноземних студентів порівняно з минулим роком зросла на 600 осіб. Найбільша кількість іноземних студентів – громадяни Туркменістану, Йорданії, Китаю, Азербайджану.

Протягом року продовжувалася робота з удосконалення організації навчального процесу.

У 2012 році були визнані акредитованими нові напрями і спеціальності:

– за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»:

– напрям 0502 «Автоматика і управління», спеціальність 7.05020101 «Системи управління і автоматики»;

– за освітньо-кваліфікаційним рівне «магістр»:

– напрям 0502 «Автоматика і управління», спеціальність 8.05020101 «Системи управління і автоматики»;

– напрям 0508 «Електроніка», спеціальність 8.05080102 «Фізична та біомедична електроніка».

Університет отримав ліцензії на провадження освітньої діяльності з підготовки бакалаврів:

- галузь знань 0302 Міжнародні відносини, напрям 6.030202 «Міжнародне право»;

- галузь знань 0303 Журналістика та інформація, напрям 6.030302 «Реклама та зв'язки з громадськістю».

У 2013 році університет має проходити акредитацію. Уперше проходитиме акредитацію за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» напрям 6.170101 «Безпека інформаційних і комунікаційних систем» (факультет комп'ютерних наук) та спеціальність 8.18010019 «Медіа-комунікації» на соціологічному факультеті.

Була створена робоча група з ліцензування й акредитації, яка підготувала необхідні матеріали. Акредитаційні справи, оформлені відповідно до нових Ліцензійних умов та Державних вимог до акредитації, готують 16 факультетів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» – для 19 напрямів, за освітньо-

кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» – для 29 спеціальностей та за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» – для 32 спеціальностей.

Загальний ліцензований обсяг прийому на навчання на денну форму складав 3455 місць (у 2011 р. – 3235 місць), державне замовлення – 1484 місця (у 2011 р. – 1097 місць). До університету у 2012 р. на денну форму навчання було подано 20056 заяв абітурієнтів (у 2011 р. – 10633 заяви). Конкурс у цілому по університету на денну форму навчання на місця державного замовлення складав 13,8 (у 2011 р. – 9,7). Державне замовлення університет виконав. Крім того, на навчання за контрактною формою поступили 738 студентів.

На заочну форму навчання ліцензійний обсяг становив 2930 місць, держзамовлення – 134 місця. Зараховано було на бюджет 134, на контракт 122 першокурсники.

За освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» на навчання було прийнято 743 особи: 452 на денну (з них 387 – бюджет, 65 – контракт) і 291 на заочну (з них 72 – бюджет, 219 – контракт) форми навчання.

За освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» було прийнято 1416 осіб: 1050 на денну (з них 825 – бюджет, 225 – контракт) і 366 на заочну (з них 85 – бюджет, 281 – контракт) форми навчання.

Результати вступної кампанії 2012 року, труднощі, що виникли при наборі на деякі напрями підготовки, ми вже аналізували на попередній конференції трудового колективу 31 серпня. Хотів би лише додати, що при організації вступної кампанії 2013 року не слід очікувати, що ситуація буде простішою. Навпаки, треба враховувати, що у порівнянні з поточним роком кількість випускників середніх шкіл Харкова і Харківської області скоротиться на дві тисячі і складе лише 15 тис. осіб. Практично всі факультети мають докладати зусилля із залучення абітурієнтів на навчання до університету за усіма напрямками, доходити до кожного випускника харківських шкіл.

Показники успішності студентів усіх форм навчання, результати захисту дипломних робіт вказують на те, що в цілому рівень знань студентів відповідає вимогам кваліфікаційних характеристик.

Апробацією фахових знань, вмінь та навичок студентів є педагогічні та виробничі практики. Університет має понад 1600 договорів з установами й організаціями на проведення практик, щороку різні види практики проходять понад 1700 студентів, з них 75% – поза межами університету. В цілому результати практик свідчать про те, що студенти достатньо підготовлені до роботи у школі, ВНЗ, організаціях, фірмах, на виробництві. Питання «Про стан забезпечення практичної підготовки студентів» у квітні 2012 року розглядала Вчена рада університету. Рада вирішила, зокрема, забезпечити проходження щонайменше 90% студентів практики поза університетом.

У 2012 році університет за денною і заочною формами навчання випустив за всіма формами навчання 2056 спеціалістів і магістрів (у 2011 році – 2263), 2384 бакалавра (у 2011 році – 2442). Серед випускників 1176 осіб здобували освіту на бюджетній основі. Уперше відбувся випуск магістрів на соціологічному факультеті за спеціальністю «Медіа-комунікації».

У 2012 році на денному і заочному відділеннях університету випущено 443 іноземних студента : магістрів – 148, спеціалістів – 40, бакалаврів – 255.

Університет розширив підготовку іноземних студентів і посідає перше місце в Україні за їх кількістю. Серед студентів-іноземців майже половина – понад 1400 осіб – є студентами медичного факультету.

Значна частка іноземців навчається англійською мовою. Так, на медичному факультеті англійською викладається 55 загальнонаукових і фахових дисциплін. До навчального процесу залучені 145 викладачів, переважно молодих, з 11 факультетів. Викладачі не лише проводили заняття, але й підготували велику кількість англійськомовних посібників, контрольних завдань, матеріалів для самостійної роботи. Результати роботи з навчання англійською мовою доводять, що в університеті наявні всі умови для широкого запровадження програм, у першу чергу магістерських, викладання яких здійснюється англійською.

Розвивалася академічна мобільність осіб, які навчаються. За програмами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, «Еразмус Мундус»

програмою мобільності Європейського Союзу та іншими у 2012 році проходили навчання та стажування у кращих університетах Європи 256 студентів і аспірантів. У поточному році створено 6 програм подвійних дипломів з європейськими університетами: університетом Ecole Polytechnique (Франція) – магістерська програма з експериментальної ядерної фізики та фізики плазми; університетом Гумбольдта – магістерська програма з соціології; Технічним університетом Лодзі (Польща) – бакалаврат за напрямом «менеджмент»; університетом Ніца-Софія-Антиполіс (Франція) – магістерські програми з інформатики та хімії; університетом прикладних наук Міттвайда (ФРН) – магістратура за спеціалізацією «відновлювана енергетика».

З урахуванням активного розвитку академічної мобільності, особливої актуальності набуває питання покращення викладання англійської мови, про що говорять і самі студенти.

З 1176 студентів, які навчалися за кошти держбюджету, отримали направлення на роботу 1086 випускників. Слід відзначити позитивні зміни у роботі з працевлаштування студентів та випускників, що пов'язані з початком активної діяльності нового підрозділу – Центру працевлаштування. Центром були організовані два ярмарки вакансій, в яких взяли участь понад 80 компаній. Ярмарки відвідали понад 4000 студентів, випускників та співробітників університету, було проведено 7 майстер-класів. Центр проводив презентації компаній-роботодавців, консультував студентів стосовно складання та подання резюме, проходження співбесіди тощо. Із Харківським обласним центром зайнятості було укладено угоду «Про організацію спільних дій», яка дозволяє користуватися усім спектром послуг, що надає служба зайнятості вищим навчальним закладам, зокрема: організовувати екскурсії студентів на провідні підприємства Харківської області, проводити семінари та тренінги з формування навичок пошуку роботи, співпрацювати у проведенні ярмарків вакансій.

Спілкування з роботодавцями, вивчення попиту на фахівців показало, що структура підготовки фахівців далеко не повністю відповідає реальним

потребам виробничої та підприємницької діяльності. З цього випливає і необхідність оновлювати перелік напрямів і спеціальностей університетської освіти.

Забезпечення якості навчального процесу. Науково-методична діяльність

Основні напрями науково-методичної роботи у 2012 році визначалися Програмою розвитку університету на 2010–2020 роки: забезпечення високої якості освіти; розвиток системи внутрішнього та зовнішнього контролю якості освіти, постійний моніторинг навчального процесу; втілення «студентоцентричної» моделі навчально-виховного процесу; вдосконалення науково-методичного і матеріального забезпечення навчального процесу; впровадження передових освітніх технологій; психологічна підтримка учасників навчально-виховного процесу.

До моніторингу організації і якості навчального процесу входять:

- адміністративний контроль проведення занять та екзаменів, перевірки стану навчально-методичного забезпечення,
- відкриті заняття,
- визначення індивідуальних рейтингів і звітування науково-педагогічних працівників за підсумками навчального року;
- визначення рейтингів кафедр за підсумками навчального року;
- опитування студентів;
- конкурси на здобуття премій університету, на краще науково-методичне забезпечення навчального процесу, на кращу студентську групу.

Під час моніторингу знань студентів, окрім обов'язкових заходів з модульного, а також семестрового і підсумкового контролю та державної атестації, здійснювався вхідний контроль, що дозволив з'ясувати реальний рівень знань першокурсників; проводилися ректорські контрольні роботи; контроль залишкових знань (відстрочений контроль) за екзаменаційними білетами попередньої сесії. Проведений у вересні-жовтні 2012 р. вхідний

контроль знань 1100 першокурсників продемонстрував недостатній рівень знань.

У 2012 році двічі проводилися ректорські контрольні роботи з нормативних дисциплін, які охопили понад 90% контингенту студентів денної форми навчання. Результати ректорських контрольних робіт обговорювалися на засіданнях ректорату та учених рад факультетів.

У березні було проведено контроль залишкових знань студентів за екзаменаційними білетами зимової сесії 2012 року в 21 групі. Досвід проведення цього виду контролю показав його корисність: зникли виявлені на перших етапах недоліки в оформленні екзаменаційних завдань, критеріях оцінювання робіт, більш змістовними стали власне питання.

Важливою складовою моніторингу якості навчального процесу є опитування «Викладання очима студентів». У поточному році проведено два етапи опитування. Їх особливістю було те, що вперше оцінювалася діяльність практично всіх викладачів (на попередніх етапах оцінювалася діяльність лише тих викладачів, яким складала іспити). Під час кожного з опитувань були проаналізовані майже 30 тис. анкет, опитані понад 4 тис. студентів, оцінена діяльність майже 1000 викладачів. Студенти оцінюють якість навчального процесу в університеті в 4,3 бали з 5 можливих.

У рамках підготовки до акредитації університету в жовтні-грудні 2012 р. перевірено стан навчально-методичного забезпечення навчального процесу та наповнення сайтів факультетів відповідною інформацією з урахуванням Ліцензійних умов надання освітніх послуг. В цілому, організаційне і методичне забезпечення навчального процесу знаходиться на належному рівні. Разом з тим, були виявлені певні недоліки в оформленні документів деканатів, кафедр і методичних комісій. Результати перевірок обговорювалися на засіданнях ректорату. Згадані заходи дозволили отримати інформацію про реальний стан справ, наявні проблеми і недоліки, виявити підрозділи та окремих викладачів, які мають суттєві здобутки і корисний досвід вирішення поставлених завдань.

Одним із засобів контролю якості навчального процесу є визначення індивідуальних рейтингів науково-педагогічних працівників, що допомагає об'єктивному аналізу якості роботи і слугує стимулюванню професійної діяльності викладача й усуненню наявних недоліків. Показники рейтингу ґрунтуються на акредитаційних вимогах до діяльності університету; показниках для визначення рейтингів ВНЗ, встановлених Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, міжнародних рейтингів університетів; вимогах до дослідницьких університетів та завданнях, визначених у Програмі розвитку університету до 2020 року. У червні 2012 р. на кафедрах і факультетах проведено визначення рейтингових показників науково-педагогічних працівників за підсумками 2011/2012 навчального року, а на початку 2012/2013 навчального року ці результати були розглянуті на засіданнях кафедр і учених рад факультетів. Починаючи з 2013 року, в університеті буде запроваджена система матеріального стимулювання викладачів, які мають на своїх факультетах найвищі рейтингові показники.

Корисним є визначення рейтингів кафедр університету за підсумками навчального року. За результатами 2011/2012 навчального року серед кафедр соціально-гуманітарного профілю найкращими стали кафедри історіографії, джерелознавства та археології, історії стародавнього світу та середніх віків, прикладної психології; серед кафедр природничого профілю – кафедра матеріалів реакторобудування, фізики твердого тіла, теоретичної фізики імені академіка І.М. Ліфшиця.

Одним із важливих елементів системи моніторингу якості навчального процесу є конкурси, які проводить навчально-методичний центр. Мета конкурсів – виявити та підтримати підрозділи й окремих викладачів, які мають суттєві здобутки та корисний досвід у різних напрямках навчальної та виховної роботи. За результатами конкурсу кафедр на краще науково-методичне забезпечення навчального процесу, який було проведено навчально-методичним центром у травні 2012 р., відзначено: за напрямом «Розробка та впровадження інноваційних навчальних технологій» – кафедри історії України,

романської філології та перекладу, фізичного виховання та спорту; за напрямом «Розвиток веб-комунікативних технологій «викладач – студент» – кафедри медіа-комунікацій, теоретичної та прикладної інформатики, кафедру економічної кібернетики та прикладної економіки; за напрямом «Сприяння науковій роботі студентів» – кафедри теоретичної ядерної фізики імені О. І. Ахієзера, соціально-економічної географії та регіонознавства, кафедру нової та новітньої історії.

З метою ширшого залучення студентів та органів студентського самоврядування у вдосконаленні змісту навчання, методик викладання, форм і методів контролю знань, відповідно до рішення Вченої ради університету в університеті з 2013 року запроваджується система студентського моніторингу якості освіти. За підсумками семестру студентські деканати організують колективне обговорення та сформулюють рекомендації щодо покращення змісту освіти, форм та методик навчання, організаційного забезпечення навчального процесу. Рекомендації студентів розглядатимуться на засіданнях учених рад і методичних комісій факультетів.

Важливим чинником якості навчального процесу є педагогічна майстерність викладача. Удосконаленню педагогічної майстерності викладачів та впровадженню сучасних методів навчання сприяли методичні конференції й семінари, майстер-класи, показові й відкриті заняття тощо. Проведено 12 конференцій і семінарів міжнародного та всеукраїнського рівнів.

Велика увага приділялася виданню навчальної та навчально-методичної літератури. У 2012 році видано 87 підручників, навчальних та навчально-методичних посібників (з них 74 – Видавництвом університету), 21 з яких – із грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, 238 найменувань методичних матеріалів. Діяльність Видавництва була відзначена на XIV Харківському фестивалі «Світ книги» за сприяння інтелектуальному розвитку молоді Дипломом Гран-прі в номінації «Видавництво року».

Кращий досвід науково-педагогічних кадрів університету узагальнюється у методичних та періодичних виданнях. Видано третій випуск

загальноуніверситетського збірника науково-методичних праць «Проблеми сучасної освіти» у двох частинах, методичний вісники на історичному, геолого-географічному факультетах, у Центрі міжнародної освіти.

Сучасні навчальні технології передбачають широке використання технічних засобів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій, суттєве оновлення змісту та методик навчання. У 2012 році було детально проаналізовано досвід використання ТЗН, інформаційно-комунікаційних технологій. Традиційним і широко розповсюдженим на всіх факультетах стало читання лекцій із використанням мультимедійних презентацій, надання студентам доступу до електронних навчальних ресурсів, використання комп'ютерних технологій при контролі знань. Поширюється виконання студентами на заняттях та під час самостійної роботи віртуальних лабораторних робіт, проведення занять з використанням доступу до баз даних і періодичних видань за допомогою Інтернет, розміщення на You Tube записів лекцій та їхніх фрагментів. Серед факультетів, що найбільше просунулися у використанні мультимедійних технологій, – факультети комп'ютерних наук, історичний, механіко-математичний, фізичний, геолого-географічний, біологічний, фізико-технічний, хімічний, іноземних мов, психології. Слід також відзначити і нові досягнення. На геолого-географічному факультеті, факультеті психології, у Центрі міжнародної освіти в навчальному процесі використовуються електронні дошки, на історичному і соціологічному факультетах відбувся помітний поступ у запровадженні електронного дистанційного навчання. Згідно з даними опитування першокурсників, 99% з них систематично користуються Інтернет, який є головним джерелом інформації при підготовці до занять. У цьому зв'язку постає питання про те, наскільки викладачі підготовлені до широкого використання ТЗН і комп'ютерних технологій. Згідно з даними факультетів, сьогодні в університеті близько 50% навчальних дисциплін викладається з широким залученням ТЗН і комп'ютерних технологій, тобто є велика кількість викладачів, підготовлених для цієї роботи. Для використання ТЗН обладнано 64 аудиторії,

використовується 86 одиниць мультимедійної техніки, 114 телевізійних та відеозасобів.

З метою розвитку системи дистанційного електронного навчання в університеті було створено Центр електронного навчання. Питання організації дистанційного навчання протягом року двічі розглядалися на засіданнях Ученої ради університету. У Центрі обладнано приміщення, встановлено сервер зі швидкісним каналом доступу до мережі Інтернет та необхідну комп'ютерну техніку, підготовлено зал для проведення відео-конференцій on-line, розроблено низку інтерактивних дистанційних курсів. За рік пройшли підготовку з електронного навчання та отримали відповідні сертифікати 73 викладачі університету. На сьогодні створено, розміщено у банку веб-ресурсів та використовується у навчальному процесі понад 90 курсів. Готуються ще понад 90 курсів. Вже близько 200 студентів університету мають доступ до особистих навчальних кабінетів на сервері Центру і проходять навчання за дистанційними технологіями. У поточному навчальному році здійснюється підготовка студентів за заочною формою навчання із застосуванням дистанційних навчальних технологій освітніх рівнів магістр за спеціальностями: прикладна економіка; адміністративний менеджмент; банківська справа; фінанси і кредит; медіа-комунікації. У 2013/2014 навчальному році планується розпочати підготовку бакалаврів за напрямками: фінанси та кредит, міжнародні економічні відносини, туризм, інформатика, комп'ютерні науки, екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування; за рівнем „магістр” – підготовку за спеціальностями економічна та соціальна географія.

Адміністрація університете приділяла значну увагу розвитку сучасних інформаційних технологій, зокрема, веб-комунікаціям. До цього університет спонукають реалії інформаційної доби, в яких понад 95% студентів спілкуються за допомогою соціальних мереж, а близько 2/3 потенційних абітурієнтів необхідну інформацію для вступу отримують з університетських веб-ресурсів.

У грудні 2011 року в університеті було створено загальноуніверситетський координаційний підрозділ Центр веб-комунікацій, який відповідає за змістовну представленість університету в Інтернет-середовищі, зокрема, за допомогою веб-ресурсів та роботі з аудиторією в соціальних мережах.

На даний момент в університеті діє понад 100 веб-сайтів різного рівня та напрямку діяльності, що репрезентують університет. Зокрема, це сайт університету, 20 сайтів факультетів, 47 окремих сайтів кафедр, сайти наукових видань університету, науково-дослідних інститутів, органів студентського самоврядування тощо.

Сайт університету як джерело інформації користується значним попитом. Так, за даними веб-аналітичних систем, протягом 2012 року сайт відвідали понад 344 тис. користувачів, здійснивши понад 3,4 млн. переглядів.

Інформаційна частина сайту університету працює в оперативному режимі: «+5 годин після події». За 2012 рік на сайті опубліковано понад 600 анонсів та звітів про університетські події, підготовлено та розміщено 120 фоторепортажів, створено віртуальний тур університетом, що складається з 65 панорам, в експериментальному порядку створено два відеофільми про урочистий випуск студентів 2012 року та старт вступної кампанії 2012 року, подаються актуальні інформаційні листи про наукові заходи в університеті, Харкові, Україні та світі.

Протягом року значна увага приділялася поліпшенню якості веб-ресурсів університету, факультетських та кафедральних сайтів, інформаційному супроводу навчально-методичної роботи факультетів за допомогою веб-ресурсів.

Університет представлений в соціальних мережах (Вконтакт, Facebook, Twitter, Google+). Оперативно оновлюються сторінки у «Вконтакт» (підписка – понад 5 тис. користувачів) та на «Facebook» (підписка – понад 1,1 тис. користувачів, з яких 2/3 — іноземні громадяни). У найбільш популярній серед молоді мережі «Вконтакт» для комунікації з абітурієнтами у листопаді 2012 року створена інтерактивна група «Абітурієнт Каразінського університету», до

якої з власної ініціативи вже підписалися понад 300 осіб, переважна більшість з яких – майбутні абітурієнти 2013 року.

На 2013 рік заплановано перехід від конгломерату неупорядкованих веб-ресурсів університету до упорядкованої системи – університетського веб-порталу. Зареєстровано новий домен, що відповідає рівню університету світового класу – karazin.ua, готується перехід усіх веб-ресурсів університету на нього, підготовлено новий візуальний стиль веб-ресурсів університету, створено та готується до запуску ядро сучасного веб-порталу університету — система сторінок викладачів та співробітників університету.

Наукова діяльність

Університет завжди органічно поєднував навчальний процес з активними науковими дослідженнями, плідно співпрацював з науковими установами. Тому розвитку наукової та інноваційної діяльності приділяється така велика увага. У Програмі розвитку університету на 2010-2020 рр. одним з найважливіших напрямів виступає «Підвищення результативності та якості фундаментальних і прикладних наукових досліджень у перспективних галузях сучасного наукового пізнання. Ефективна комерціалізація результатів наукових досліджень за участю українських та зарубіжних суб'єктів інноваційної діяльності, вихід на національні і світові ринки наукових розробок і технологій».

До тематичного плану НДР, що фінансуються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України за рахунок державного бюджету, було включено 117 робіт з обсягом фінансування 25,2 млн. грн., у тому числі 80 фундаментальних науково-дослідницьких робіт та 37 прикладних. На збереження наукових об'єктів, що становлять національне надбання, виділено 196 тис. грн.

За рахунок коштів Державного фонду фундаментальних досліджень виконувалися 4 роботи на суму 260 тис. грн., 1 грант Президента України на суму 60 тис. грн. та 4 НДР за рахунок коштів іноземних замовників на суму 642 тис. грн. За рахунок коштів вітчизняних замовників виконувалася 21 НДР на

загальну суму 1566 тис. грн. За рахунок коштів загального бюджету було профінансовано видання матеріалів двох конференцій у сумі 60 тис. грн.

49 наукових робіт було профінансовано також з університетських Фондів фундаментальних, прикладних та пошукових досліджень і розвитку й модернізації наукового та навчально-наукового обладнання в обсязі 850 тис. грн.

Таким чином, як і в попередні роки, основу фінансування науково-дослідницьких робіт складає фінансування за рахунок коштів загального фонду державного бюджету (близько 90 %). Пошук інших джерел фінансування все ще не дає необхідних результатів.

В організації науково-дослідної роботи в університеті мають місце суттєві недоліки: виконується недостатній обсяг науково-дослідницьких робіт, які фінансуються за рахунок коштів замовників; потребує оновлення матеріально-технічна база досліджень; потрібно здійснити заходи щодо підвищення ефективності роботи аспірантури і докторантури тощо. Керівники НДР, учені ради факультетів далеко не завжди відповідально ставляться до підготовки запитів, які подаються до експертних рад Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо їх фінансування. У 2012 році за результатами конкурсного відбору поданих університетом проектів були відхилені 34 проекти з 85.

Університет сприяє розвитку наукової роботи студентів, яка є однією з найважливіших складових підготовки висококваліфікованих фахівців. Студенти університету брали активну участь у міжнародних, всеукраїнських олімпіадах і конкурсах. Переможцями міжнародних конкурсів, олімпіад та турнірів у 2012 році стали 20 студентів, переможцями всеукраїнських – 60. Було опубліковано 560 наукових статей та тез доповідей за участю студентів, з них самостійно – 180 статей та тез (у 2011 р. – 540). І викликає деякий подив, що за даними рейтингу університетів, проведеного Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, цей показник (у розрахунку на 100 студентів

денної форми навчання) втричі нижчий, ніж середній показник серед класичних університетів України.

Факультети, науково-дослідні інститути та кафедри університету продовжили співробітництво з інститутами Національної та галузевих академій наук України. Найбільш тісні й органічні зв'язки встановилися з такими інститутами НАН України, як: Національний науковий центр "Харківський фізико-технічний інститут" (ННЦ ХФТІ), Фізико-технічний інститут низьких температур ім. Б.І. Веркіна, Інститут радіофізики та електроніки ім. О.Я. Усікова, Радіоастрономічний інститут, НТК "Інститут монокристалів", Інститут проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного, Інститут електрофізики та радіаційних технологій, Інститут проблем кріобіології і кріомедицини. Академічні інститути та університет спільно використовують наукове обладнання партнерів; забезпечують стажування науково-педагогічних працівників університету в науково-дослідних установах; спільну видавничу роботу; разом організують наукові семінари і конференції. В інститутах НАН України працюють 18 філій кафедр університету, через які здійснюється працевлаштування чималої кількості випускників. Приємно відзначити, що з 10 вчених, обраних у 2012 р. до Національної Академії наук України по Північно-східному науковому центру, 9 є випускниками університету.

Важливим показником результативності роботи ВНЗ є наукові публікації. У 2012 р. опубліковані 91 монографія (із них 13 – за кордоном), 49 випусків «Вісника ХНУ імені В. Н. Каразіна», 24 фахові збірники та журнали наукових праць, понад 5 тис. статей і тез доповідей. Особлива увага приділяється створенню та охороні об'єктів права інтелектуальної власності. Отримано 40 охоронних документів, власником 20 з яких є університет.

Хотів би окремо зупинитися на публікації результатів досліджень учених університету в міжнародно визнаних виданнях, що входять до систем SCOPUS та ISI Web of Science. Це тим більш актуально, що такі публікації знедавна

стали необхідними не лише для входження до міжнародних рейтингів університетів, але й для захисту дисертацій.

Університет зберігає другу позицію серед університетів України за кількістю публікацій у SCOPUS. Проте за даними за 10 місяців 2012 року наш університет посів замість звичної другої п'яту позицію.

Дані про кількість публікацій у SCOPUS

Університет	Кількість публікацій у SCOPUS			
	12.11.2012	27.12.2011	22.12.2010	Кількість публікацій у 2012 / 2011 / 2010 рр.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка	9696	9009	8483	2012 – 687 2011 – 526 2010 – 635
Львівський національний університет імені Івана Франка	4122	3806	3541	2012 – 316 2011 – 265 2010 – 373
Національний університет "Львівська політехніка"	2465	2191	1962	2012 – 274 2011 – 229
Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут"	3740	3468	3268	2012 – 272 2011 – 200
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна	5722 (на 15.12.2012 – 5773)	5493	5093	2012 – 229 2011 – 400, 2010 – 354

Можливо, за підсумками 2012 року показники університету покращаться. Але треба звернути увагу на те, що університети, які посіли перші рядки в рейтингу за 2012 рік, видають власні **англомовні** журнали, зареєстровані в SCOPUS. Так, Львівський університет імені Івана Франка є видавцем „Journal of Physical Studies”, Львівська політехніка – „Chemistry and Chemical Technology”, Київський політехнічний інститут – Radioelectronics and Communications Systems (англомовний переклад журналу «Известия вузов. Радиоэлектроника» здійснюється видавництвом Springer), причому журнали львівських університетів є виданнями **відкритого доступу**.

У 2011 та 2012 роках університет подав заявки на включення восьми наших видань до системи SCOPUS. На розгляд експертів SCOPUS були запропоновані п'ять серій Вісника університету та три журнали. У жовтні 2012

року ми отримали рішення щодо відхилення заявок стосовно двох видань, рішення щодо шести видань ще очікуємо. В якості причин відхилення експерти SCOPUS вказують на те, що видання мають обмежену міжнародну актуальність, малу кількість англomовних статей та недостатньо широку географію авторів, редакторів та рецензентів. Очевидно, слід уважно розглянути політику видання наукових журналів і вісників, визначити можливість переходу деяких з них на англійську мову, перетворення на справді міжнародні.

Також вбачається необхідним продовжувати зусилля зі збільшення кількості публікацій наших авторів у міжнародних виданнях, адже за кількістю публікацій на одного викладача та науковця університет в декілька разів поступається університетам світового класу. Думаю, збільшенню кількості публікацій у провідних журналах сприятиме запровадження з 2013 року преміювання авторів, які протягом року опублікують три і більше статей у журналах з імпакт-фактором більше 1.

Декілька слів про підготовку та атестацію наукових кадрів. У 2012 році аспірантуру закінчили 79 осіб, в тому числі із захистом дисертацій до закінчення терміну навчання – всього 8 аспірантів. У докторантурі університету навчаються 23 докторанти за 12 спеціальностями, але протягом останніх трьох років жоден з докторантів не захистив дисертацію вчасно. Великим залишається відсів з аспірантури та докторантури. Очевидно, що заходи, які протягом останніх двох років вживали адміністрація університету та факультетів, були недостатніми для забезпечення якісного набору до аспірантури та докторантури і підвищення ефективності їхньої роботи.

У 2012 в університеті працювали 24 спеціалізовані вчені ради (15 – із захисту докторських і 9 – із захисту кандидатських дисертацій) за 51 спеціальністю. У 2012 р. у двох спецрадах закінчився термін повноважень. Крім того, дві спецради вже більше року знаходяться на перереєстрації у МОНмолодьспорту України. У 2013 році закінчується термін повноважень ще 7

докторських та 3-х кандидатських рад, в яких проводиться захист дисертацій за 26 спеціальностями:

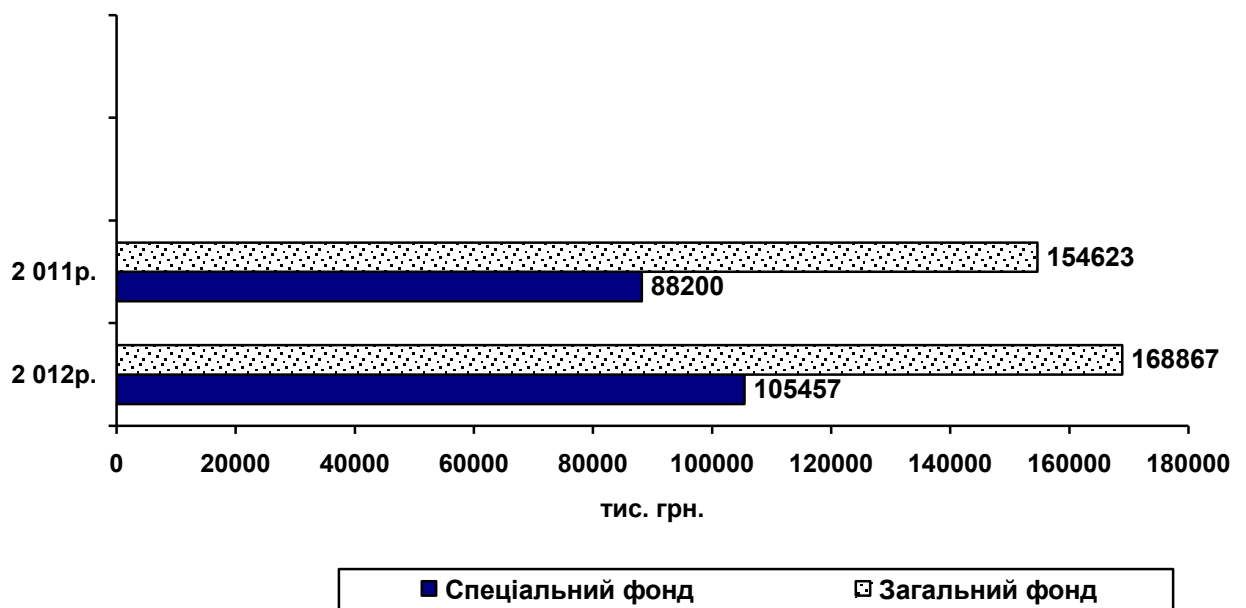
	Спеціальності	Галузь	Термін закінчення повноважень
Докторські ради			
1.	08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»	Економічні науки	31.05.2013
2.	01.04.05 «Оптика, лазерна фізика» 01.04.07 «Фізика твердого тіла» 01.04.11 «Магнетизм»	Фізико-математичні науки	13.03.2013
3.	19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія»	Психологічні науки	07.10.2013
4.	07.00.01 «Історія України» 07.00.02 «Всесвітня історія»	Історичні науки	18.10.2013
5.	02.00.02 «Аналітична хімія» 02.00.03 «Органічна хімія» 02.00.04 «Фізична хімія»	Хімічні науки	27.12.2013
6.	22.00.01 «Теорія та історія соціології» 22.00.03 «Соціальні структури та соціальні відносини» 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології»	Соціологічні науки	11.06.2013
7.	03.00.04 «Біохімія» 03.00.13 «Фізіологія людини і тварин»	Біологічні науки	04.04.2013
Кандидатські ради			
8.	01.01.01 «Математичний аналіз» 01.01.02 «Диференціальні рівняння» 01.01.03 «Математична фізика» 01.02.05 «Механіка рідини, газу та плазми»	Фізико-математичні науки	15.11.2013
9.	13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)» 13.00.07 «Теорія і методика виховання»	Педагогічні науки	31.03.2013
10.	23.00.01 «Теорія та історія політичної науки» 23.00.02 «Політичні інститути та процеси»	Політичні науки	28.04.2013

У зв'язку із введенням у 2011 році в дію нових правил утворення спеціалізованих рад, які передбачають суворі вимоги до їх складу, існує небезпека значного зменшення як кількості спеціальностей, так і кількості рад. На факультетах необхідно відповідально вивчити питання щодо продовження дії спеціалізованих учених рад та визначити заходи, необхідні для збереження статусу університету як потужного центру атестації наукових кадрів.

Фінансова діяльність

Загальні надходження до бюджету університету в 2012 році перевищили 274 млн. грн., з них по загальному фонду – 169 млн., що на 9,2% перевищило фінансування у 2011 р. Слід зазначити, що по загальному фонду у повному обсязі були забезпечені оплата праці, стипендії, витрати на харчування студентів із числа дітей-сиріт, а також виділені асигнування на оплату комунальних послуг та енергоносіїв на суму майже 7,6 млн. грн.

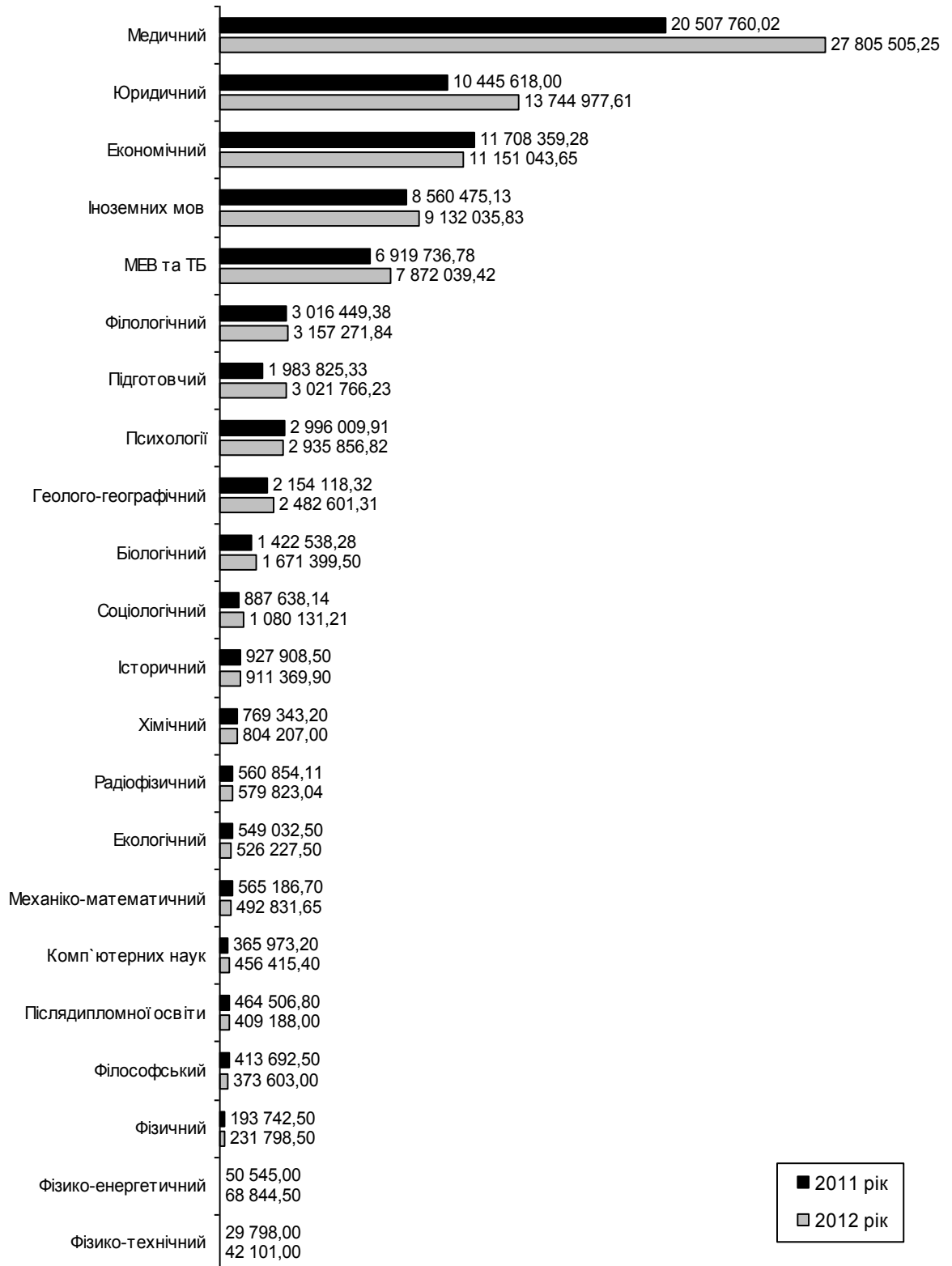
Надходження по спеціальному фонду збільшилися на 19,5% і склали 105 млн. грн.

Зростання спеціальному фонду відбулося, в першу чергу, за рахунок збільшення коштів від плати за навчання (ріст більше, ніж на 13,5 млн. грн.).

У 2012 році головними донорами спеціального фонду бюджету були факультети медичний, юридичний, економічний, іноземних мов, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу. Також збільшився обсяг додаткових послуг, що надаються університетом згідно з законодавством.

Надходження коштів за навчання у 2011 та 2012 роках

94% надходжень до загального фонду витрачено на заробітну плату і стипендії, на оплату комунальних послуг пішло 6%.

На жаль, і у видатках спеціального фонду лєвова частка – понад 60% (56,5 млн. грн.) – також витрачається на заробітну плату, премії, грошову допомогу.

На комунальні послуги та енергоносії витрачається ще 18% (17,8 млн. грн.), а на забезпечення діяльності університету, передплату видань, ремонт, відрядження, видавничу діяльність, оплату послуг, придбання матеріалів та обладнання, всі інші необхідні витрати залишається лише чверть наших прибутків.

Очевидною є необхідність ошадливо витратити всі надходження до університетського бюджету, концентрувати ресурси на напрямках, які є визначальними для виконання Програми розвитку університету, рішучіше додержуватися режиму економії.

Соціальна підтримка працівників та осіб, які навчаються

Важливою ділянкою роботи було виконання програм соціальної підтримки і соціального захисту, поліпшення умов праці та житлово-побутових умов, охорона праці, організація оздоровлення та відпочинку працівників та їх дітей. Ця робота велася у режимі конструктивної взаємодії з нашими профспілковими організаціями. Адміністрація повністю виконувала умови Колективного договору з профспілкою співробітників та Угоди з профспілковим комітетом студентів, аспірантів і докторантів. Постійна увага приділялася виконанню комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки, передбачених колективною угодою між адміністрацією та трудовим колективом університетом. У 2012 р. на ці заходи при плані 392 тис. грн. було витрачено 480 тис. грн.

Значна увага приділялася забезпеченню належних умов проживання студентів у гуртожитках студмістечка університету, де мешкає 4 тис. студентів і аспірантів. У зв'язку зі збільшенням кількості іногородніх та іноземних студентів виникла проблема додаткових місць у гуртожитках. Університет

орендував понад 250 місць у гуртожитках Харківського технічного університету сільського господарства ім. П.В. Василенка та Харківського інженерно-економічного університету. У приміщенні колишнього профілакторію були відремонтовані 27 кімнат, що надало можливість обладнати 108 місць. Адміністрація змушена була прийняти непопулярне рішення, на яке, однак, погодилися студенти та їх батьки: до гуртожитків були закуплені двох'ярусні ліжка.

Загалом додатково були поселені понад _____ студентів

Університет витратив значні кошти для поліпшення умов проживання. На капітальний і поточний ремонт гуртожитків зі спеціального фонду витрачено майже 7 млн. грн. Зокрема, було завершено комплексний капітальний ремонт гуртожитку № 11 (у 2012 році витрачено майже 3 млн. грн.). Ще майже 1,1 млн. грн. університет витратив на утримання гуртожитків.

Під контролем адміністрації і профспілок постійно знаходилася організація громадського харчування в університеті. Адміністрація вела конструктивний діалог з орендарями пунктів харчування щодо оптимізації цін та розширення асортименту.

Улітку 2012 року для дітей співробітників було придбано 39 путівок до оздоровчого табору «Ікаренятко» (Крим, Рибаче). Згідно з Колективним договором, на відпочинок дітей надана дотація. Влітку студентам було запропоновано відпочинок у санаторії м. Ялта, а взимку – на горнолижному курорті Драгобрат (Закарпатська обл.) за путівками із 50% знижками. Студенти пільгових категорій (інваліди, чорнобильці, сироти) отримували безкоштовні путівки. У Криму відпочили 90 студентів, у Карпатах – також 90. Університет утримує спортивно-оздоровчий табір «Фігурівка», де відпочивають як студенти, так і працівники університету разом зі своїми дітьми та онуками. Влітку 2012 року у таборі відпочили понад 250 осіб.

Університет продовжив співпрацю з футбольним клубом «Металіст». Розповсюджувалися квитки на матчі чемпіонату України з футболу та Єврокубки, а також символіка клубу. В університеті було організовано декілька

зустрічей з провідними гравцями клубу.

Господарчі роботи

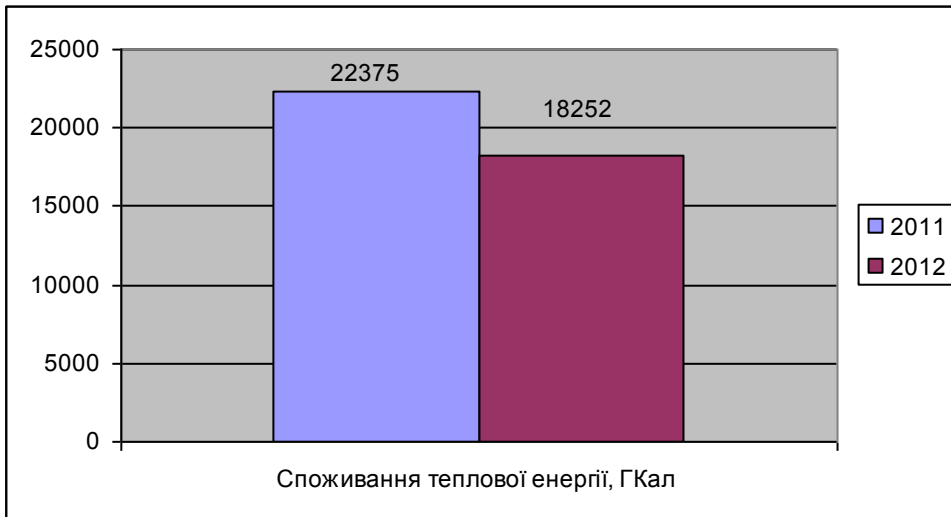
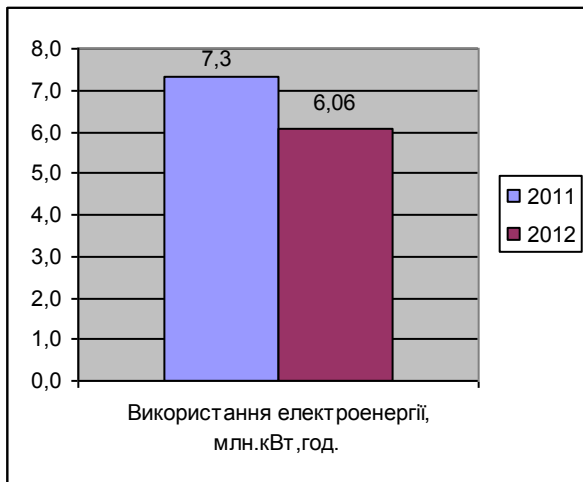
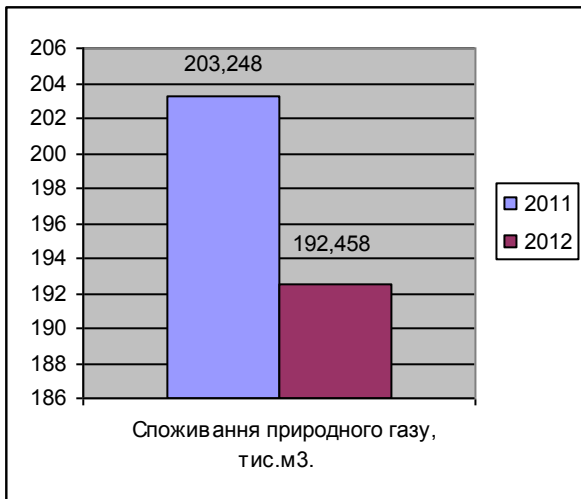
Зупинюся коротко на питаннях розвитку матеріальної бази, енергозбереження та господарчих робіт.

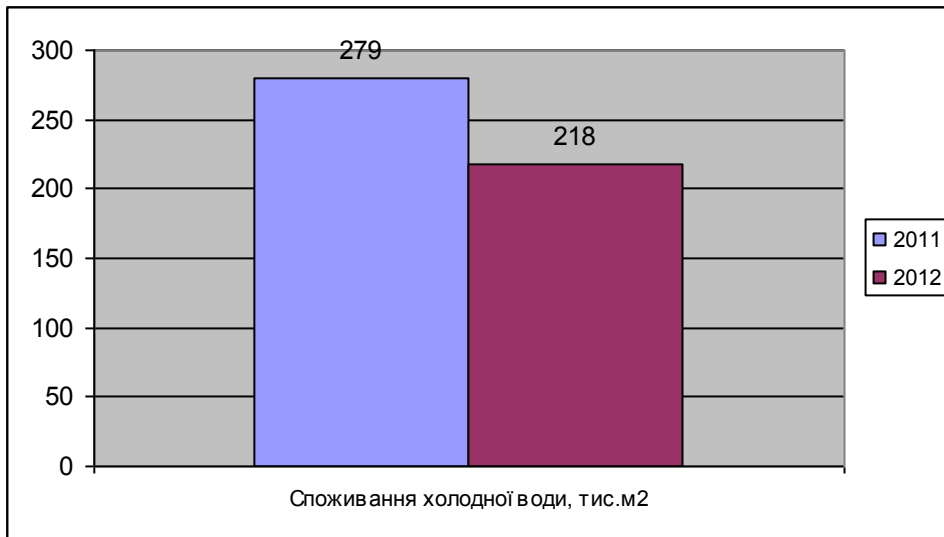
Протягом року постійна увага приділялася капітальному та поточному ремонту, підтриманню в належному технічному стані, капітальному та поточному ремонту об'єктів університету, енерго- та ресурсозбереженню. Було забезпечено утримання у безаварійному та задовільному санітарному стані приміщень і систем життєзабезпечення будівель студмістечка.

Усього на утримання університету (обладнання, матеріали, поточний ремонт тощо) та на капітальний ремонт витрачено понад **23,6** млн. грн. власних коштів університету.

Важливим напрямом діяльності було виконання заходів з реалізації Програми енергозбереження на 2012-2017 роки, реконструкції систем опалення, водопостачання та електропостачання, своєчасній підготовці об'єктів університету до роботи в осінньо-зимовий період. Вдалося забезпечити ефективний моніторинг систем енергозабезпечення, зменшити невиробничі втрати енергоресурсів, підняти культуру експлуатації інженерних мереж.

Завдяки вжитим заходам за 11 місяців поточного року, в порівнянні з аналогічним періодом 2011 року, досягнуто економію теплової енергії на 18%, природного газу на 5%, води на 22%, електричної енергії на 17%, що дало можливість зекономити 3,5 млн. грн.

І все ж, попри суттєве зменшення споживання енергоресурсів, води, газу, в 2012 р. витрати зі спеціального фонду на оплату комунальних послуг та енергоносіїв збільшилася у порівнянні з 2011 роком на 3,5 млн. грн.

Для подальшого зниження використання енергоносіїв лише організаційних заходів замало. Необхідно удосконалити «Програму енергозбереження Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна» з проведенням енергоаудиту, впроваджувати новітні прогресивні енергоефективні технології. У грудні поточного року в університеті розпочато пілотний проект за участю фахівців з енергоаудиту та енергозбереження. Проект передбачає комплексне розв'язання проблем ресурсозбереження на прикладі, спочатку, обігріву, постачання енергії, води, газу, енергозбереження до об'єктів фізико-технічного факультету в с. П'ятихатки, включаючи навчально-лабораторний корпус та гуртожиток.

Господарчими та інженерними службами університету та зовнішніми організаціями виконано значний обсяг робіт з ремонту аудиторного фонду та приміщень різного призначення на всіх факультетах та підрозділах університету.

Ремонтно-будівельна служба університету у 2012 році виконала роботи майже на 3 млн. грн., що дало змогу відремонтувати понад 170 приміщень у навчальних корпусах, ЦНБ, гуртожитках, базах практики біологічного

факультету у с. Гайдари та спортивно-оздоровчому таборі «Фігурівка».

Служба головного енергетика університету виконала значний обсяг робіт із капітального та поточного ремонту інженерних мереж на об'єктах університету на суму понад 600 тис. грн. Належна увага приділялася своєчасній підготовці до роботи підрозділів університету в умовах осінньо-зимового періоду та забезпеченню безперебійної роботи мереж опалення в зимовий період.

Господарчі та інженерні служби університету продовжували роботи з капітального ремонту Північного навчального корпусу. Зокрема, було відремонтовано 1650 м² покрівель та систем зовнішнього водовідведення, фасад площею понад 1 тис. м², облаштовано евакуаційні пожежні металеві сходи, відремонтовано приміщення навчально-лабораторного призначення. Загальна сума витрат склала 1080 тис. грн. зі спеціального фонду університету.

Для завершення робіт з ліквідації аварійного стану головного навчального корпусу університету витрачено понад 1 млн. грн. спеціального фонду університету. Відремонтовано аудиторії цокольного поверху корпусу хімічного факультету, розпочато роботи з перепланування приміщень під експозиційний зал Музею археології і етнографії Слобідської України, частково відремонтовано покрівлю. Розпочато роботи з реконструкції будівель НДІ астрономії з будівництвом учбово-лабораторного корпусу, на що у поточному році витрачено понад 1 млн. грн.

Усього силами підрядних організацій виконано роботи з капітального та поточного ремонтів на загальну суму біля 9,9 млн. грн. зі спеціального фонду університету.

Шановні колеги!

У 2012 році університет продовжував стабільно функціонувати і розвиватися. Помітного поступу досягнуто на всіх напрямках діяльності. За це я висловлюю щире подяку всьому колективу викладачів, науковців і співробітників, керівникам усіх підрозділів.

Дозвольте на цьому завершити звіт і подякувати вам за увагу !